

Zbornik sudske prakse

PRESUDA SUDA (osmo vijeće)

29. srpnja 2019.*

„Zahtjev za prethodnu odluku – Uredba (EZ) br. 261/2004 – Zračni prijevoz – Uskraćivanje ukrcaja – Pojmovi ‚odšteta‘ i ‚dodatna odšteta‘ – Vrsta nadoknadive štete – Imovinska ili neimovinska šteta – Odbitak – Dodatna odšteta – Pomoć – Informacije koje se pružaju putnicima”

U predmetu C-354/18,

povodom zahtjeva za prethodnu odluku na temelju članka 267. UFEU-a, koji je uputio Tribunalul Bacău (Viši sud u Bacăuu, Rumunjska), odlukom od 26. travnja 2018., koju je Sud zaprimio 30. svibnja 2018., u postupku

Radu-Lucian Rusu,

Oana-Maria Rusu

protiv

SC Blue Air – Airline Management Solutions SRL,

SUD (osmo vijeće),

u sastavu: F. Biltgen, predsjednik vijeća, J. Malenovský (izvjestitelj) i C. G. Fernlund, suci,

nezavisna odvjetnica: E. Sharpston,

tajnik: A. Calot Escobar,

uzimajući u obzir pisani postupak,

uzimajući u obzir očitovanja koja su podnijeli:

- za SC Blue Air – Airline Management Solutions SRL, M. Popa, *avocat*,
- za rumunjsku vladu, C.-R. Canțăr, L. Lițu i A. Wellman, u svojstvu agenata,
- za njemačku vladu, u početku T. Henze, M. Hellmann, E. Lankenau i A. Berg, a zatim troje potonjih, u svojstvu agenata,
- za poljsku vladu, B. Majczyna, u svojstvu agenta,
- za Europsku komisiju, L. Nicolae i N. Yerrell, u svojstvu agenata,

* Jezik postupka: rumunjski

odlučivši, nakon što je saslušao nezavisnu odvjetnicu, da u predmetu odluči bez mišljenja,
donosi sljedeću

Presudu

- 1 Zahtjev za prethodnu odluku odnosi se na tumačenje članaka 4., 7., 8. i 12. Uredbe (EZ) br. 261/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. veljače 2004. o utvrđivanju općih pravila odštete i pomoći putnicima u slučaju uskraćenog ukrcaja i otkazivanja ili dužeg kašnjenja leta u polasku te o stavljanju izvan snage Uredbe (EEZ) br. 295/91 (SL 2004., L 46, str. 1.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 7., svezak 26., str. 21. i ispravak SL 2019., L 119, str. 202.).
- 2 Zahtjev je podnesen u okviru spora između Radu-Luciana Rusua i Oana-Marije Rusu, s jedne strane, i društva SC Blue Air – Airline Management Solutions SRL (u daljnjem tekstu: Blue Air), s druge strane, u vezi s naknadom neimovinske i imovinske štete koju su pretrpjeli zbog uskraćenog ukrcaja.

Pravni okvir

Međunarodno pravo

- 3 Člankom 29. Konvencije o ujednačavanju određenih pravila u međunarodnom zračnom prijevozu koja je potpisana u Montrealu 28. svibnja 1999. i odobrena u ime Europske unije Odlukom Vijeća 2001/539/EZ od 5. travnja 2001. (SL 2001., L 194, str. 38.) (SL, posebno izdanje na hrvatskom jeziku, poglavlje 7., svezak 21., str. 6.) predviđa se:

„Za prijevoz putnika, prtljage i tereta, bilo kakav odštetni zahtjev, s bilo koje osnove, bilo prema ovoj Konvenciji ili prema ugovoru ili na temelju kršenja ugovora ili na neki drugi način, mogu se podnijeti samo pod uvjetima i takvim ograničenjima odgovornosti kako je određeno ovom Konvencijom ne utječući na pitanje tko su osobe koje imaju pravo na tužbu i koja im prava pripadaju. U bilo kojoj od navedenih aktivnosti, kaznene, preventivne ili bilo kakve druge štete koje se ne mogu nadoknaditi ne mogu se naplatiti.”

Pravo Unije

- 4 Uvodne izjave 1., 10. i 20. Uredbe br. 261/2004 glase:

„(1) Aktivnost Zajednice u području zračnog prijevoza usmjerena je, pored ostalih stvari, na osiguravanje visoke razine zaštite putnika. Uz to, u potpunosti bi trebalo voditi računa o obvezama zaštite potrošača općenito.

[...]

(10) Putnici kojima je ukrcaj uskraćen protiv njihove volje trebali bi imati mogućnost ili letove otkazati, uz povrat vrijednosti karte, ili nastaviti letove po zadovoljavajućim uvjetima, i trebali bi biti zbrinuti na odgovarajući način dok čekaju kasniji let.

[...]

(20) Putnike bi trebalo u potpunosti upoznati s pravima koja imaju u slučaju uskraćivanja ukrcaja ili otkazivanja ili dugih kašnjenja letova u polasku kako bi mogli učinkovito ostvariti svoja prava.”

5 U članku 1. stavku 1. te uredbe određuje se:

„Ovom se Uredbom utvrđuju, prema ovdje navedenima uvjetima, minimalna prava koja imaju putnici kada:

- (a) im je uskraćen ukrcaj protiv njihove volje;
- (b) im je let otkazan;
- (c) njihov let kasni.”

6 U članku 4. stavku 3. navedene uredbe predviđa se:

„Ako je ukrcaj putnicima uskraćen protiv njihove volje, stvarni zračni prijevoznik im je dužan odmah nadoknaditi štetu u skladu s člankom 7. i pružiti im pomoć u skladu s člancima 8. i 9.”

7 Članak 7. stavak 1. točka (b) te uredbe glasi kako slijedi:

„Pozivanjem na ovaj članak, putnici ostvaruju pravo na odštetu u iznosu od:

[...]

- (b) 400 EUR za sve letove unutar Zajednice, duže od 1500 km i za sve druge letove dužine između 1500 km i 3500 km;

[...]”

8 U članku 8. stavku 1. Uredbe br. 261/2004 navodi se:

„Upućivanjem na ovaj članak, putnicima se nudi izbor između:

- (a) — nadoknade u roku od 7 dana, u skladu s člankom 7. stavkom 3., cjelokupnog iznosa vrijednosti karte po cijeni po kojoj je kupljena, za dio ili dijelove putovanja koji nisu realizirani i za dio, ili dijelove putovanja koji su već ostvareni, ako let više služi svrsi prvotnog plana putovanja putnika, zajedno sa, kada je to primjereno,

— povratnim letom u prvu točku polazišta, kada je to najranije moguće;

- (b) preusmjeravanje, po sukladnim uvjetima prijevoza do njihovog konačnog odredišta prvom mogućom prilikom; ili
- (c) preusmjeravanje po sukladnim uvjetima prijevoza, do njihovog konačnog odredišta kasnijeg dana kako je putniku prihvatljivo, ovisno o dostupnosti slobodnih mjesta.”

9 U članku 12. stavku 1. te uredbe propisuje se:

„Ova se Uredba primjenjuje ne dovodeći u pitanje prava putnika na dodatnu odštetu. Odšteta dodijeljena putniku ovom Uredbom može se odbiti od iznosa takve odštete.”

Rumunjsko pravo

10 Članak 1350. codul civil (Građanski zakonik) glasi kako slijedi:

„(1) Svaka osoba mora ispunjavati svoje ugovorne obveze.

(2) Ako, bez opravdanog razloga, ne ispuni te obveze, odgovorna je za štetu koju prouzroči drugoj strani te ju je dužna nadoknaditi u skladu sa zakonom.

(3) Osim ako zakonom nije drukčije propisano, ni jedna od stranaka ne može isključiti primjenu pravila o ugovornoj odgovornosti i odabrati primjenu drugih povoljnijih pravnih pravila.”

11 U članku 1530. Građanskog zakonika predviđa se:

„Vjerovnik ima pravo na naknadu štete koju mu je prouzročio dužnik i koja je izravna i nužna posljedica neopravdanog ili, ako je to slučaj, namjernog neispunjenja obveze.”

12 Člankom 1531. Građanskog zakonika određuje se:

„(1) Vjerovnik ima pravo na potpunu naknadu štete koju je pretrpio zbog neispunjenja.

(2) Šteta se sastoji od gubitka koji je vjerovnik stvarno pretrpio i izmakle koristi. Prilikom određivanja visine štete uzimaju se u obzir i troškovi koje je vjerovnik imao, u razumnim granicama, kako bi izbjegao ili ograničio štetu.

(3) Vjerovnik ima pravo i na naknadu neimovinske štete.”

13 U članku 1533. Građanskog zakonika predviđa se:

„Dužnik je odgovoran samo za štetu koju je u trenutku sklapanja ugovora predvidio ili je mogao predvidjeti kao posljedicu neispunjenja, osim u slučaju u kojem je neispunjenje namjerno ili je posljedica krajnje nepažnje dužnika. I u tom posljednjem slučaju, naknada štete obuhvaća samo ono što je izravna i nužna posljedica neispunjenja obveze.”

14 U članku 1534. Građanskog zakonika određuje se:

„(1) Ako je svojom radnjom ili propustom vjerovnik doprinio nastanku štete, naknada koju dužnik duguje smanjuje se razmjerno tom doprinosu. Ta se odredba primjenjuje i ako je šteta djelomično uzrokovana događajem za čije je nastupanje rizik preuzeo vjerovnik.

(2) Dužnik nije dužan nadoknaditi štetu koju je vjerovnik mogao izbjeći minimalnom pažnjom.”

Glavni postupak i prethodna pitanja

15 Tužitelji u glavnom postupku rezervirali su kod društva Blue Air dvije zrakoplovne karte kako bi 6. rujna 2016. putovali iz Bacăua (Rumunjska) u London (Ujedinjena Kraljevina), gdje imaju poslovni nastan i gdje rade.

16 Pri ukrcaju su bili obaviješteni da će za let biti korištena letjelica različita od one koja je prvotno bila predviđena i da zbog smanjenog kapaciteta raspoloživih mjesta u toj drugoj letjelici njihov ukrcaj više nije bio moguć.

- 17 Stoga je prijevoz tužitelja u glavnom postupku bilo planirano izvršiti drugim letom društva Blue Air te su tako oni u London stigli 11. rujna 2016.
- 18 Nakon tih događaja, društvo Blue Air ponudilo je svakom od tužitelja u glavnom postupku besplatne avionske karte koje je bilo moguće iskoristiti do 24. ožujka 2017., a koju su ponudu oni odbili s obrazloženjem da pretrpljena šteta premašuje vrijednost avionske karte.
- 19 Društvo Blue Air im je zatim na temelju Uredbe br. 261/2004 ponudilo naknadu u iznosu od 400 eura po osobi. U tom su pogledu tužitelji u glavnom postupku smatrali da ta naknada ima za cilj samo naknadu pretrpljene neimovinske štete, ali ne i imovinske štete koja je obuhvaćena pojmom „dodatna odšteta”.
- 20 Tužitelji u glavnom postupku stoga su pokrenuli postupak pred Judecătoria Bacău (Prvostupanjski sud u Bacăuu, Rumunjska). Pred tim su sudom zatražili da se društvu Blue Air naloži da im isplati 437 odnosno 386 eura na ime imovinske štete nastale kao posljedica uskrate isplate dijela plaće. Zatim su tužitelji u glavnom postupku dali pojašnjenja o iznosima stvarno pretrpljenih gubitaka plaće. Osim toga, svaki od njih je zatražio 1500 eura na ime neimovinske štete. Nadalje, tvrdili su da je protiv Radu-Luciana Rusua bio pokrenut postupak otkaza, ali da mu je u konačnici izrečena samo opomena.
- 21 Društvo Blue Air tvrdilo je da tužitelji u glavnom postupku nisu imali pravo na odštetu povrh iznosa od 400 eura iz članka 7. stavka 1. točke (b) Uredbe br. 261/2004 jer nisu izričito zatražili da ih što je moguće brže preveze druga zrakoplovna kompanija i na izmijenjenoj ruti te su pristali na let predviđen za 11. rujna 2016. Nadalje, društvo Blue Air tvrdilo je da bi ono potražilo let kojim bi im se omogućilo da stignu na svoje odredište da su tužitelji u glavnom postupku zatražili alternativni let.
- 22 Judecătoria Bacău (Prvostupanjski sud u Bacăuu) djelomično je prihvatio tužbu naloživši društvu Blue Air da svakom od tužitelja u glavnom postupku isplati 400 eura na ime naknade neimovinske štete i odbivši druge zahtjeve koje su potonji podnijeli.
- 23 Tužitelji u glavnom postupku i društvo Blue Air podnijeli su žalbu protiv odluke Judecătoria Bacău (Prvostupanjski sud u Bacăuu) sudu koji je uputio zahtjev koji smatra da je potrebno pojasniti određene aspekte u vezi s tumačenjem članaka 4., 7., 8. i 12. Uredbe br. 261/2004.
- 24 U tim je okolnostima Tribunalul Bacău (Viši sud u Bacăuu, Rumunjska) odlučio prekinuti postupak i uputiti Sudu sljedeća prethodna pitanja:
 - „1. Je li svrha iznosa od 400 eura iz članka 7. stavka 1. točke (b) Uredbe br. 261/2004 prvenstveno nadoknada imovinske štete, dok se ona neimovinska mora ispitati s obzirom na članak 12. te uredbe, ili članak 7. stavak 1. točka (b) Uredbe br. 261/2004 pokriva načelno neimovinsku štetu, dok je ona imovinska obuhvaćena odredbama tog članka 12.?
 2. Je li iznos gubitka plaće koji premašuje iznos od 400 eura iz članka 7. stavka 1. točke (b) Uredbe br. 261/2004 obuhvaćen pojmom ‚dodatne odštete’ u smislu članka 12. te uredbe?
 3. Na temelju članka 12. [stavka 1.] druge rečenice Uredbe br. 261/2004 ‚[o]dšteta dodijeljena putniku ovom Uredbom može se odbiti od iznosa takve odštete’. Treba li taj članak tumačiti na način da se njime nacionalnom sudu ostavlja diskrecijska ovlast da odluči hoće li od dodatne odštete odbiti iznos koji je dodijeljen na temelju članka 7. stavka 1. točke (b) Uredbe br. 261/2004 ili je takav odbitak obavezan?
 4. U slučaju da odbitak tog iznosa nije obavezan, na temelju kojih elemenata nacionalni sud odlučuje treba li iznos iz članka 7. stavka 1. točke (b) Uredbe br. 261/2004 odbiti od iznosa dodatne odštete?

5. Treba li štetu koja je nastala zbog gubitka plaće uzrokovanog činjenicom da radnik nije mogao doći na svoje radno mjesto zbog kašnjenja u dolasku na odredište uslijed preusmjeravanja ocjenjivati u svjetlu ispunjenja obveza iz članka 8. Uredbe br. 261/2004 ili obveza iz njezina članka 12. u vezi s člankom 4. te uredbe?
6. Znači li ispunjenje obveze zračnog prijevoznika da pruži pomoć u skladu s člankom 4. stavkom 3. i člankom 8. Uredbe br. 261/2004 to da je putnik u potpunosti obaviješten o svim mogućnostima [glede preusmjeravanja], kako su one predviđene člankom 8. stavkom 1. točkama (a) do (c) Uredbe br. 261/2004?
7. Na kome je u skladu s člankom 8. Uredbe br. 261/2004 teret dokazivanja da je preusmjeravanje provedeno prvom mogućom prilikom?
8. Nameće li se Uredbom br. 261/2004 obveza putnicima da provode pretraživanja kako bi pronašli druge letove za svoje odredište i da od zrakoplovne kompanije zatraže da na tim letovima nađe slobodna mjesta ili je zrakoplovna kompanija dužna automatski sama tražiti opciju koja je najpovoljnija za putnike kako bi ih prevezla na odredište?
9. Je li prilikom utvrđivanja štete koju su putnici pretrpjeli relevantna činjenica da su prihvatili prijedlog zrakoplovne kompanije koja im je ponudila let za 11. rujna 2016. iako su mogli pretpostaviti da im neće biti isplaćena plaća za razdoblje u kojem su bili odsutni s posla?"

O prethodnim pitanjima

Prvo, drugo, peto i deveto pitanje

- 25 Svojim prvim, drugim, petim i devetim pitanjem, koja valja ispitati zajedno, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 7. stavak 1. točku (b) Uredbe br. 261/2004 tumačiti na način da je iznos koji je predviđen u toj odredbi namijenjen nadoknadi štete poput gubitka plaće ili se takvu štetu može naknaditi isplatom dodatne odštete iz članka 12. stavka 1. te uredbe. Nadalje, sud koji je uputio zahtjev se pita na koji način valja utvrditi tu štetu s obzirom na navedenu uredbu.
- 26 Kao prvo, valja istaknuti da je cilj Uredbe br. 261/2004 osiguranje visoke razine zaštite putnika u zračnom prometu, neovisno o činjenici nalaze li se u situaciji uskraćivanja ukrcaja, otkazivanja ili kašnjenja leta, s obzirom na to da su svi oni suočeni sa sličnim problemima i neugodnostima koji su povezani sa zračnim prijevozom (presuda od 19. studenoga 2009., *Sturgeon i dr.*, C-402/07, EU:C:2009:716, t. 44.).
- 27 U tom se okviru, kao prvo, u članku 7. stavku 1. Uredbe br. 261/2004 predviđa odšteta putnicima čiji se iznos razlikuje, među ostalim, ovisno o udaljenosti. Konkretnije, u tom članku 7. stavku 1. točki (b) predviđa se odšteta u iznosu od 400 eura za sve letove unutar Zajednice duže od 1500 km i za sve druge letove dužine između 1500 km i 3500 km.
- 28 Kada je riječ o iznosima utvrđenima u članku 7. stavku 1. Uredbe br. 261/2004, njima se nastoji standardizirati i odmah nadoknaditi štetu koju čine neugodnosti koje su uzrokovane, među ostalim, kao što je to slučaj u glavnom postupku, uskraćivanjem ukrcaja u zračnom prijevozu putnika, a da pritom nije potrebno da potonji trpe neugodnosti svojstvene podnošenju tužbi za naknadu štete pred nadležnim sudovima (vidjeti po analogiji presudu od 10. siječnja 2006., *IATA i ELFAA*, C-344/04, EU:C:2006:10, t. 45.).

- 29 Naime, samim tekstom članka 4. stavka 3. Uredbe br. 261/2004, kojim se upućuje na njezin članak 7., dotičnom zračnom prijevozniku nalaže se da putnicima kojima je uskratio ukrcaj protiv njihove volje odmah nadoknadi štetu.
- 30 Takvim se paušalnim iznosima nastoji nadoknaditi samo štetu koja je gotovo jednaka za sve dotične putnike (vidjeti po analogiji presude od 10. siječnja 2006., IATA i ELFAA, C-344/04, EU:C:2006:10, t. 43. i od 23. listopada 2012., Nelson i dr., C-581/10 i C-629/10, EU:C:2012:657, t. 52.).
- 31 Nasuprot tomu, ni člankom 7. stavkom 1. Uredbe br. 261/2004 ni tom uredbom u cijelosti se ne predviđa odšteta za pojedinačnu štetu koja je povezana s razlogom putovanja dotičnih putnika, a čija naknada nužno zahtijeva da se od slučaja do slučaja ocijeni obujam prouzročene štete i koja posljedično može biti samo naknadno i pojedinačno nadoknađena (vidjeti u tom smislu presudu od 10. siječnja 2006., IATA i ELFAA, C-344/04, EU:C:2006:10, t. 43.).
- 32 U glavnom predmetu, tužitelji su u glavnom postupku nakon uskraćivanja ukrcaja pretrpjeli gubitak plaće koji je bio uzrokovan njihovom nemogućnošću da dođu na svoje radno mjesto zbog kašnjenja u dolasku na svoje odredište.
- 33 Takav gubitak plaće mora se smatrati pojedinačnom štetom koja je svojstvena individualnoj situaciji dotičnih putnika i koja zahtijeva da se od slučaja do slučaja ocijeni obujam tako uzrokovane štete.
- 34 Stoga, takva šteta nije obuhvaćena paušalnom odštetom iz članka 7. stavka 1. točke (b) Uredbe br. 261/2004.
- 35 Kao drugo, valja istaknuti da se u skladu s člankom 12. stavkom 1. prvom rečenicom Uredbe br. 261/2004 potonja primjenjuje ne dovodeći u pitanje pravo putnika na dodatnu odštetu.
- 36 Iz tog teksta proizlazi da Uredba br. 261/2004 ne može biti prepreka tomu da oštećeni putnik traži naknadu štete koja mu je nastala, i koju valja procijeniti pojedinačno i naknadno, u mjeri u kojoj mu se nacionalnim pravom ili međunarodnim pravom dodjeljuje pravo na takvu odštetu, pod uvjetom da ona bude dodatna u odnosu na paušalnu odštetu predviđenu tom uredbom.
- 37 Odšteta se mora smatrati dodatnom u smislu članka 12. stavka 1. Uredbe br. 261/2004 kada je uzrokovana jednom od situacija iz članka 1. stavka 1. te uredbe koje su izvor neugodnosti za koje se šteta odmah i standardizirano nadoknađuju na temelju navedene uredbe.
- 38 U ovom slučaju, nesporno je da je gubitak plaće, s jedne strane, gubitak koji su pretrpjeli sami tužitelji u glavnom postupku koji bi trebalo procijeniti pojedinačno i naknadno i, s druge strane, da je uzrokovan time što je tužiteljima protiv njihove volje uskraćen ukrcaj, čije se neugodnosti na temelju Uredbe br. 261/2004 mogu nadoknaditi odmah i standardizirano.
- 39 U tim okolnostima, takav gubitak plaće mora se smatrati štetom za koju je moguća isplata dodatne odštete iz članka 12. stavka 1. Uredbe br. 261/2004.
- 40 Kao treće, kao što to proizlazi iz točke 31. ove presude, Uredbom br. 261/2004 nije predviđena naknada pojedinačne štete poput gubitka plaće, pri čemu je na sudu koji je uputio zahtjev da utvrdi i ocijeni različite sastavne elemente te štete uključujući, prema potrebi, ponašanje oštećenih putnika, kao i obujam naknade navedene štete na relevantnoj pravnoj osnovi.
- 41 S obzirom na prethodno navedeno, na prvo, drugo, peto i deveto pitanje valja odgovoriti, kao prvo, da članak 7. stavak 1. točku (b) Uredbe br. 261/2004 treba tumačiti na način da se iznosom predviđenim tom odredbom ne nastoji nadoknaditi štetu poput gubitka plaće, kao drugo, da je za tu štetu moguća

isplata dodatne odštete iz članka 12. stavka 1. te uredbe i, kao treće, da je na sudu koji je uputio zahtjev da utvrdi i ocijeni različite sastavne elemente navedene štete kao i obujam njezine naknade na relevantnoj pravnoj osnovi.

Treće i četvrto pitanje

- 42 Svojim trećim i četvrtim pitanjem, koja valja ispitati zajedno, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li Uredbu br. 261/2004, a osobito njezin članak 12. stavak 1. drugu rečenicu, tumačiti na način da se njome nadležnom nacionalnom sudu omogućava da od iznosa dodatne odštete odbije odštetu dodijeljenu na temelju te uredbe, ali ga ne obvezuje da to učini. Osim toga, sud koji je uputio zahtjev pita se koji su uvjeti pod kojima nadležni nacionalni sud može izvršiti taj odbitak.
- 43 U tom pogledu, člankom 12. stavkom 1. drugom rečenicom Uredbe br. 261/2004 propisuje se da se od iznosa dodatne odštete može odbiti odšteta dodijeljena na temelju te uredbe.
- 44 Stoga iz tog jasnog teksta proizlazi da se člankom 12. stavkom 1. drugom rečenicom Uredbe br. 261/2004 ne zahtijeva izvršenje takvog odbitka, ali i ne isključuje njegova eventualna provedba.
- 45 Naime, kao što je to navedeno u točkama 35. i 36. ove presude, nacionalnim ili međunarodnim pravom dotičnom putniku može se dodijeliti pravo na dodatnu odštetu, s tim da se Uredba br. 261/2004, kao što to proizlazi iz njezina članka 12. stavka 1. prve rečenice, primjenjuje ne dovodeći u pitanje to pravo.
- 46 Osim toga, iz zajedničkog tumačenja dviju rečenica članka 12. stavka 1. Uredbe br. 261/2004 proizlazi da se ta uredba ne može tumačiti na način da se njome propisuju bilo kakvi uvjeti kojima bi se mogla ograničiti ovlast nadležnog nacionalnog suda da eventualno od iznosa dodatne odštete odbije odštetu dodijeljenu tom uredbom. Postojanje takvih uvjeta stoga ne bi bilo u skladu s člankom 12. stavkom 1. drugom rečenicom navedene uredbe.
- 47 S obzirom na prethodno navedeno, na treće i četvrto pitanje valja odgovoriti da Uredbu br. 261/2004, a osobito njezin članak 12. stavak 1. drugu rečenicu, treba tumačiti na način da se njome nadležnom nacionalnom sudu omogućuje da od iznosa dodatne odštete odbije odštetu dodijeljenu na temelju te uredbe, ali ga ne obvezuje da to učini, pri čemu se navedenom uredbom nadležnom nacionalnom sudu ne nameću uvjeti pod kojima on može izvršiti taj odbitak.

Šesto i osmo pitanje

- 48 Svojim šestim i osmim pitanjem, koje valja razmotriti zajedno, sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 4. stavak 3. Uredbe br. 261/2004, u vezi s člankom 8. stavkom 1. te uredbe, tumačiti na način da se njime stvarnom zračnom prijevozniku nalaže da dotičnim putnicima pruži potpune informacije o svim mogućnostima predviđenima u drugoj od tih odredaba ili se tom odredbom i dotičnim putnicima nalaže da aktivno doprinose traženju informacija u tu svrhu.
- 49 U tom se pogledu, najprije, u članku 4. stavku 3. Uredbe br. 261/2004 predviđa da je stvarni zračni prijevoznik putnicima dužan pružiti pomoć u skladu s člankom 8. te uredbe ako im je ukrcaj uskratio protiv njihove volje.
- 50 Nadalje, u stavku 1. članka 8. Uredbe br. 261/2004, naslovljenog „Pravo na vraćanje prevoznine ili preusmjeravanje”, navodi se da se putnicima nudi izbor između triju ondje navedenih mogućnosti, odnosno u biti, kao prvo, nadoknade vrijednosti karte i, prema potrebi, povratnog leta u prvu točku polazišta kada je to najranije moguće, kao drugo, preusmjeravanja po sukladnim uvjetima

prijevoza do njihova konačnog odredišta prvom mogućom prilikom i, kao treće, preusmjeravanja po sukladnim uvjetima prijevoza do tog odredišta kasnijeg dana kako je putniku prihvatljivo, ovisno o dostupnosti slobodnih mjesta.

- 51 Nadalje, uvodnom izjavom 10. Uredbe br. 261/2004 sažima se bit navedenog izbora navođenjem da bi putnici kojima je ukrcaj uskraćen protiv njihove volje trebali imati mogućnost ili letove otkazati, uz povrat vrijednosti karte, ili nastaviti letove po zadovoljavajućim uvjetima.
- 52 Naposljetku, iz uvodne izjave 20. Uredbe br. 261/2004, među ostalim, proizlazi da bi putnici kojima je ukrcaj uskraćen trebali u potpunosti biti upoznati s pravima koja imaju, kako bi mogli učinkovito ostvariti svoja prava.
- 53 Iz zajedničkog tumačenja svih tih odredbi i uvodnih izjava Uredbe br. 261/2004 proizlazi, kao prvo, da je zračni prijevoznik koji je putnicima uskratio ukrcaj dužan potonjima pružiti pomoć, osobito nudeći im izbor pod uvjetima koji su utvrđeni u članku 8. stavku 1. točkama (a), (b) odnosno (c).
- 54 Iz toga proizlazi, kao drugo, da se u takvom prijedlogu putnicima kojima je uskraćen ukrcaj moraju pružiti potrebne informacije da bi im se omogućilo da učinkovito izaberu i to kako bi bilo otkazali svoj let, uz povrat vrijednosti karte, ili nastavili svoje putovanje do konačnog odredišta po sukladnim uvjetima prijevoza prvom mogućom prilikom ili kasnijeg dana.
- 55 Iz toga slijedi, kao treće, da za putnika kojemu je uskraćen ukrcaj i koji ima pravo na pomoć dotičnog zračnog prijevoznika, uključujući pravo da mu se pruže informacije potrebne kako bi mu se omogućilo da učinkovito i informirano donese odluku, korist od takvog prava ne može podrazumijevati nikakvu obvezu s njegove strane da aktivno doprinosi traženju podataka koje mora sadržavati prijedlog tog prijevoznika.
- 56 S obzirom na prethodno navedeno, na šesto i osmo pitanje valja odgovoriti da članak 4. stavak 3. Uredbe br. 261/2004, u vezi s člankom 8. stavkom 1. te uredbe, treba tumačiti na način da se njime stvarnom zračnom prijevozniku nalaže da dotičnim putnicima pruži potpune informacije o svim mogućnostima predviđenima u drugoj od tih odredbi, pri čemu predmetni putnici nemaju nikakvu obvezu aktivno doprinositi traženju informacija u tu svrhu.

Sedmo pitanje

- 57 Svojim sedmim pitanjem sud koji je uputio zahtjev u biti pita treba li članak 8. stavak 1. točku (b) Uredbe br. 261/2004 tumačiti na način da je, u smislu te odredbe, teret dokazivanja da je preusmjeravanje provedeno prvom mogućom prilikom na stvarnom zračnom prijevozniku ili ga treba tumačiti na način da je taj teret na dotičnim putnicima.
- 58 Kao što to proizlazi iz točaka 53. i 54. ove presude, zračni prijevoznik koji je uskratio ukrcaj putnicima ima obvezu potonjima pružiti pomoć kako bi im se omogućilo da učinkovito i informirano izaberu između različitih mogućnosti koje se pojašnjavaju u članku 8. stavku 1. te uredbe točkama (a), (b) odnosno (c).
- 59 Stoga je na stvarnom zračnom prijevozniku da dotičnim putnicima ponudi opciju preusmjeravanja po sukladnim uvjetima prijevoza do njihova konačnog odredišta prvom mogućom prilikom u skladu s člankom 8. stavkom 1. točkom (b) Uredbe br. 261/2004.

- 60 Prilikom izrade konkretnog prijedloga, stvarni zračni prijevoznik mora uzeti u obzir i uključiti nekoliko relevantnih elemenata koji ga određuju a osobito vrijeme dolaska u konačno odredište nakon planiranog preusmjeravanja, uvjete pod kojima se planirano preusmjeravanje može ostvariti te činjenicu je li predmetno preusmjeravanje ostvarivo njegovim vlastitim sredstvima ili zahtijeva pomoć drugog zračnog prijevoznika, prema potrebi ovisno o njegovoj dostupnosti.
- 61 Odgovornost predlagati i organizirati preusmjeravanje u skladu s člankom 8. stavkom 1. točkom (b) Uredbe br. 261/2004 koju ima dotični zračni prijevoznik podrazumijeva teret dokazivanja da je preusmjeravanje koje je na taj način organizirano provedeno prvom mogućom prilikom.
- 62 S obzirom na prethodno navedeno, na sedmo pitanje valja odgovoriti da članak 8. stavak 1. točku (b) Uredbe br. 261/2004 treba tumačiti na način da je, u smislu te odredbe, teret dokazivanja da je preusmjeravanje provedeno prvom mogućom prilikom na stvarnom zračnom prijevozniku.

Troškovi

- 63 Budući da ovaj postupak ima značaj prethodnog pitanja za stranke glavnog postupka pred sudom koji je uputio zahtjev, na tom je sudu da odluči o troškovima postupka. Troškovi podnošenja očitovanja Sudu, koji nisu troškovi spomenutih stranaka, ne nadoknađuju se.

Slijedom navedenog, Sud (osmo vijeće) odlučuje:

- 1. Kao prvo, članak 7. stavak 1. točku (b) Uredbe (EZ) br. 261/2004 Europskog parlamenta i Vijeća od 11. veljače 2004. o utvrđivanju općih pravila odštete i pomoći putnicima u slučaju uskraćenog ukrcanja i otkazivanja ili dužeg kašnjenja leta u polasku te o stavljanju izvan snage Uredbe (EEZ) br. 295/91 treba tumačiti na način da se iznosom predviđenim tom odredbom ne nastoji nadoknaditi štetu poput gubitka plaće, kao drugo, da je za tu štetu moguća isplata dodatne odštete iz članka 12. stavka 1. Uredbe br. 261/2004 i, kao treće, da je na sudu koji je uputio zahtjev da utvrdi i ocijeni različite sastavne elemente navedene štete kao i obujam njezine naknade na relevantnoj pravnoj osnovi.**
- 2. Uredbu br. 261/2004, a osobito njezin članak 12. stavak 1. drugu rečenicu treba tumačiti na način da se njome nadležnom nacionalnom sudu omogućuje da od dodatne odštete odbije odštetu dodijeljenu na temelju te uredbe, ali ga ne obvezuje da to učini, pri čemu se navedenom uredbom nadležnom nacionalnom sudu ne nameću uvjeti pod kojima on može izvršiti taj odbitak.**
- 3. Članak 4. stavak 3. Uredbe br. 261/2004, u vezi s člankom 8. stavkom 1. te uredbe, treba tumačiti na način da se njime stvarnom zračnom prijevozniku nalaže da dotičnim putnicima pruži potpune informacije o svim mogućnostima predviđenima u drugoj od tih odredaba, pri čemu predmetni putnici nemaju nikakvu obvezu aktivno doprinositi traženju informacija u tu svrhu.**
- 4. Članak 8. stavak 1. točku (b) Uredbe br. 261/2004 treba tumačiti na način da je, u smislu te odredbe, teret dokazivanja da je preusmjeravanje provedeno prvom mogućom prilikom na stvarnom zračnom prijevozniku.**

Potpisi